

HOTĂRÂREA CURȚII
15 iunie 1994*

Comisia Comunităților Europene
împotriva
BASF AG și alții

„Recurs – Concurență – Decizie a Comisiei – Inexistență”

Cauza C-137/92 P

În cauza C-137/92 P,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii C. Timmermans, director general adjunct al Serviciului juridic, J. Amphoux, consilier juridic principal, G. Marengo și G. zur Hausen, consilieri juridici, J. Currall și B. J. Drijber, membri ai Serviciului juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul domnului G. Kremlis, membru al Serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

reclamantă,

având ca obiect un recurs formulat împotriva hotărârii pronunțate la 27 februarie 1992 de Tribunalul de Primă Instanță al Comunităților Europene în cauzele T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 și T-104/89 (Rec., p. II-315) vizând, pe de o parte, casarea acestei hotărâri și, pe de altă parte, retrimiteră cauzelor în fața Tribunalului pentru ca acesta să se pronunțe cu privire la celelalte motive invocate de reclamante și neabordate în hotărâre,

celelalte părți la procedură fiind:

BASF AG, cu sediul social în Ludwigshafen (Republica Federală Germania), reprezentată de c[tre F. Hermanns, avocat în Duesseldorf, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

Limburgse Vinyl Maatschappij NV (LVM), cu sediul social în Tessenderlo (Belgia), reprezentată de către I. G. F. Cath, avocat în Baroul din Haga, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul L. H. Dupong, 14 A, rue des Bains,

* Limbile de procedură: germana, engleza, franceza, italiana și olandeza.

DSM NV și DSM Kunststoffen BV, cu sediul social în Heerlen (Țările de Jos), reprezentate de către I. G. F. Cath, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul L. H. Dupong, 14 A, rue des Bains,

Hüls AG, cu sediul social în Marl (Republica Federală Germania), reprezentată de către H. J. Herrmann, avocat în Köln, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

Elf Atochem SA, anterior Atochem SA, cu sediul social în Puteaux (Franța), reprezentată de către X. de Roux și Ch.-H. Léger, avocați în Baroul din Paris, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Hoss & Elvinger, 15, Côte d'Eich,

Société artésienne de vinyle SA, cu sediul social în Paris, reprezentată de către B. van de Walle de Ghelcke, avocat în Baroul din Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

Wacker Chemie GmbH, cu sediul social în Munich (Republica Federală Germania), reprezentată de către H. Hellmann, avocat în Köln, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

Enichem SpA, cu sediul social în Milano (Italia), reprezentată de către M. Siragusa, avocat în Baroul din Roma, și G. Scassellati Sforzolini, avocat în Baroul din Bologna, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul Arendt și Medernach, 4, avenue Marie-Thérèse,

Hoechst AG, cu sediul social în Frankfurt pe Main (Republica Federală Germania), reprezentată de către H. Hellmann, avocat în Köln, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

Imperial Chemical Industries plc (ICI), cu sediul social în Londra, reprezentată de domnii D. A. J. Vaughan, QC, și D. W. K. Anderson, Barrister, precum și de domnii V. O. White și R. J. Coles, Solicitors, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul L. H. Dupong, 14 A, rue des Bains,

Shell International Chemical Company Ltd, cu sediul social în Londra, reprezentată de domnii K. B. Parker, QC și J. W. Osborne, Solicitor, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul J. Hoss, 15, Côte d'Eich,

Montedison SpA, cu sediul social în Milano (Italia), reprezentată de către G. Aghina și G. Celona, avocați în Baroul din Milano, precum și de către P. A. M. Ferrari, avocat în Baroul din Roma, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul G. Margue, 20, rue Philippe II,

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, G. F. Mancini (raportor), J. C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco și D. A. O. Edward, președinți de cameră, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn și J. L. Murray, judecători,

avocat general: domnul W. Van Gerven,

grefier: doamna D. Louterman-Hubeau, administrator principal,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale părților prezentate în ședința din 17 martie 1993, în cursul căreia Enichem SpA fost reprezentată de către M. Siragusa și F. Moretti, avocați în Baroul din Bologna,

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 29 iunie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea depusă la grefa Curții la 29 aprilie 1992, Comisia Comunităților Europene a formulat, în temeiul articolului 49 din Statutul (CEE) al Curții de Justiție, un recurs împotriva Hotărârii din 27 februarie 1992, BASF și alții/ Comisia (T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 și T-104/89, Rec., p. II-315), în care Tribunalul de Primă Instanță a declarat inexistent actul intitulat „Decizia 89/190/CEE a Comisiei din 21 decembrie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (IV 31.865, PVC)”, notificat reclamantelor și publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene L 74 din 17.3.1989 (p. 1) și a respins ca inadmisibile acțiunile în anulare introduse în fața sa împotriva acestei decizii.

Faptele și desfășurarea procedurii în fața Tribunalului de Primă Instanță

2 Din hotărârea Tribunalului reiese că întreprinderile intimate, care activează în sectorul policlorurii de vinil (PVC), au solicitat anularea Deciziei 89/190, citată anterior, prin care Comisia a constatat că acestea încălcasez dispozițiile articolului 85 din tratat prin participarea la un acord și/sau la o practică concertată. Conform acestei decizii, producătorii care aprovizionau cu PVC teritoriul pieței comune asistaseră, într-adevăr, la reuniuni periodice cu

scopul de a stabili prețuri „țintă” și cote „țintă”, de a planifica inițiative concertate care vizau creșterea nivelului prețurilor și supravegherea punerii în aplicare a acestor acorduri coluzive (articolul 1). Mai mult, întreprinderilor respective li s-a ordonat să pună capăt încălcărilor constatate, să se abțină pe viitor de la practicile incriminate (articolul 2) și să plătească amenzi individuale (articolul 3).

3 Întrucât reclamantele au contestat procedura de adoptare și de notificare a deciziei din mai multe motive, Tribunalul a efectuat o cercetare amănunțită și i-a solicitat Comisiei, într-o primă etapă, să prezinte procesul-verbal al reuniunii Colegiului Comisarilor din 12 decembrie 1988, precum și textul deciziei, astfel cum a fost adoptată la data respectivă.

4 Întrucât Comisia a prezentat paginile 41-43 din respectivul proces-verbal, precum și trei proiecte de decizie, datate din 14 decembrie 1988 și redactate în limbile germană, engleză și franceză, Tribunalul, în urma dezbaterilor desfășurate în fața sa cu privire la aceste documente, i-a ordonat Comisiei să prezinte o copie certificată pentru conformitate cu originalul a deciziei în litigiu, astfel cum fusese adoptată la 21 decembrie 1988 și autentificată în condițiile prevăzute de regulamentul de procedură al instituției, în toate versiunile lingvistice în care această decizie fusese adoptată.

5 Prin urmare, Comisia a prezentat următoarele documente, certificate pentru conformitate cu originalul de secretarul său general:

– paginile 41-43 din procesul-verbal al reuniunii Comisiei din 21 decembrie 1988, COM (88) PV 945;

– pagina de gardă a procesului-verbal, care poartă semnătura Președintelui și a Secretarului General al Comisiei;

– proiectele de decizie, din data de 14 noiembrie 1988, în limbile germană, engleză și franceză;

– un document intitulat „Modificări care trebuie incluse la punctul 27-PVC, la punctul 34-LDPE”, care era anexat la procesul-verbal al reuniunii speciale a șefilor de cabinet, din data de 19 decembrie 1988 și menționat în procesul-verbal al reuniunii Comisiei.

6 În conformitate cu un certificat întocmit de Secretarul General al Comisiei și cu scrisoarea atașată acestor documente, semnată de unul din agenții care reprezintă această instituție în fața Tribunalului, textul deciziei adoptate la 21 decembrie 1988 se deduce din lectura combinată a tuturor acestor documente.

7 Examinarea documentelor prezentate, precum și dezbaterile care au avut loc cu privire la acestea au permis Tribunalului să constate un anumit număr de fapte și să tragă următoarele consecințe juridice.

Hotărârea Tribunalului

Încălcarea principiului intangibilității actului adoptat

8 În primul rând, Tribunalul a constatat (punctele 39-40 din hotărâre) că:

a) decizia adoptată în limba germană conținea neconcordanțe, pe de o parte, cu decizia adoptată în limbile engleză și franceză și, pe de altă parte, cu decizia în forma notificată și publicată;

b) în deciziile notificate și publicate în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, un paragraf care nu apărea în proiectele de decizie adoptate de Colegiu fusese adăugat la punctul 27 din motivare în versiunile germană, engleză și franceză;

c) chiar în dispozitivul actelor notificate și publicate, trimiterea la apartenența Sociétés artésienne de vinyle SA la grupul Entreprise chimique et minière („EMC Group”), care apărea în proiectele adoptate de Colegiu la 21 decembrie 1988, dispăruse.

9 Din faptul că toate aceste modificări fuseseră aduse după 21 decembrie 1988 de persoane care în mod clar nu făceau parte din Colegiu, Tribunalul, pe baza Hotărârii Curții din 23 februarie 1988, denumită „Găini ouătoare”, Regatul Unit/Consiliul (131/86, Rec., p. 905), a concluzionat că a existat o încălcare a principiului intangibilității actelor administrative. Conform acestui principiu, odată ce un act a fost adoptat de o autoritate competentă, în conformitate cu procedura prevăzută, nu i se mai pot aduce modificări, altele decât gramaticale sau ortografice, decât în conformitate cu aceeași procedură. În caz contrar, modificările trebuie să fie considerate ilegale, fără a fi necesar să li se examineze sfera de aplicare, importanța sau esența (punctele 40, 42, 47 și 49).

Necompetența ratione materiae și ratione temporis a Comisarului pentru concurență

10 În al doilea rând, Tribunalul a constatat că decizia în litigiu nu fusese adoptată de Colegiul Comisarilor decât în versiunile germană, engleză și franceză, încredințându-i Comisarului pentru concurență de la vremea respectivă, domnul Sutherland, sarcina adoptării textului deciziei în celelalte limbi oficiale ale Comunității.

11 Conform Tribunalului, întrucât decizia în cauză este destinată mai multor persoane juridice care aparțin unor regimuri lingvistice diferite și este autentică în acest sens, din interpretarea combinată a articolului 3 din Regulamentul nr. 1 al Consiliului din 15 aprilie 1958 de stabilire a regimului lingvistic al Comunității Economice Europene (JO 1958, 17, p. 385, Ediție specială, 01/vol. 1, p. 3) și a articolului 12 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei din 9 ianuarie 1963 (JO 1963, 17, p. 181, denumit în continuare „regulamentul de procedură”) reiese că adoptarea actului respectiv în toate limbile în care este autentic îi revine Colegiului. Conform primei dintre aceste dispoziții, „Textele adresate de către instituții [...]

unei persoane aflate sub jurisdicția unui stat membru se redactează în limba statului în cauză”. În ceea ce privește a doua dispoziție, aceasta prevede că „actele adoptate de Comisie, în ședință sau prin procedura scrisă, sunt certificate, în limba sau în limbile în care sunt autentice, prin semnăturile președintelui și secretarului executiv”. Prin urmare, în speță, decizia ar fi trebuit adoptată de Colegiu, în versiunile italiană și olandeză, domnul Sutherland neavând, în mod evident, competența *ratione materiae* pentru a face acest lucru (punctele 54, 55 și 60).

12 Conform Tribunalului, Comisia a invocat în mod eronat, pentru a demonstra competența domnului Sutherland, articolul 27 din regulamentul de procedură al acesteia, astfel cum a fost modificat prin Decizia 75/461/Euratom, CECO, CEE a Comisiei din 23 iulie 1975 (JO L 199, p. 43), în temeiul căruia „Comisia poate, cu condiția ca principiul răspunderii colegiale să fie pe deplin respectat, să îi autorizeze pe membrii săi să adopte în numele și sub controlul său măsuri de gestionare sau de administrare clar definite”. De fapt, „o decizie care constată o încălcare a articolului 85 din tratat, emite ordine în privința mai multor întreprinderi, le impune sancțiuni pecuniare considerabile și are aplicabilitate directă în acest sens aduce în mod clar atingere drepturilor și obligațiilor respectivelor întreprinderi, precum și patrimoniului acestora. Această decizie nu poate fi considerată o simplă măsură de administrare sau de gestiune, a cărei adoptare intră în sfera de competență a unui singur comisar, întrucât acest lucru ar contraveni direct principiului răspunderii colegiale la care se face trimitere în mod expres la articolul 27 menționat anterior” (punctul 59).

13 Pe de altă parte, Tribunalul a constatat, la finalul actelor notificate, mențiunea dactilografată „în numele Comisiei, Peter Sutherland, membru al Comisiei”. Tribunalul acceptă că, deși comisarul pentru concurență nu are calitatea de a adopta singur o decizie de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat, în limbile în care este autentică, acesta are, în schimb, calitatea de a semna copiile actului adoptat de Colegiu, în vederea notificării acestora destinatarilor (punctul 61).

14 Cu toate acestea, în speță, s-a stabilit că niciun text pregătit pentru notificare și publicare nu a fost disponibil anterior unei date cuprinse între 16 și 31 ianuarie 1989, în timp ce mandatul domnului Sutherland expirase la 5 ianuarie 1989. Rezultă că acesta nu avea o competență *ratione temporis* pentru a semna actele notificate reclamantelor (punctele 61-63).

Inexistența actului în litigiu

15 În acest stadiu al motivării, Tribunalul a considerat (punctul 65) că „diversele vicii ale actului, menționate anterior, în special modificările aduse motivării și dispozitivului acestuia, efectuate ulterior adoptării sale de către Colegiul Comisarilor în conformitate cu procesul-verbal nr. 945, precum și lipsa de competență a autorității care emite actul, ar trebui să ducă la anularea deciziei atacate din cauza necompetenței și a încălcării unor norme fundamentale de procedură”. Cu toate acestea, Tribunalul a considerat că „înaintea anulării actului respectiv, trebuie examinat ultimul motiv invocat de reclamante și întemeiat pe inexistența actului”. Dacă acest motiv se dovedește a fi întemeiat, acțiunile trebuie respinse ca inadmisibile (Hotărârea Curții din 10 decembrie 1957, Société des usines à tubes de la Sarre/Înalta Autoritate, 1/57 și 14/57, Rec., p. 201)”.

16 După ce a subliniat că „instanța comunitară, inspirată de principiile derivate din sistemele juridice naționale, declară inexistente actele lovite de vicii foarte grave și evidente” și că acest motiv, fiind de interes public, „poate fi invocat de părți oricând în cursul procedurii și trebuie invocat din oficiu de instanță” (punctul 68), Tribunalul a constatat (punctul 70) că, în speță, Comisia fusese obligată să admită că nu era în măsură să prezintă o copie a actelor originale și certificate în condițiile prevăzute de regulamentul său de procedură, care prevede la articolul 12, la paragraful al doilea, în afară de certificarea actelor, că textele unor astfel de acte „trebuie anexate la procesul-verbal al Comisiei în care se menționează adoptarea lor”.

17 Conform Tribunalului, „procedura de certificare a actelor, prevăzută de aceste dispoziții ale Regulamentului de procedură al Comisiei, al cărui temei legal decurge direct din articolele 15 și 16 din Tratatul de fuziune din 8 aprilie 1965, care prevăd, de asemenea, că acest regulament se publică, constituie un factor esențial care contribuie la securitatea juridică și la stabilitatea situațiilor juridice în sistemul legislativ comunitar. Această procedură este singura de natură să garanteze că actele emise de o instituție au fost adoptate de autoritatea competentă conform normelor de procedură prevăzute de tratat și dispozițiilor adoptate pentru punerea în aplicare a acestuia, în special conform obligației de motivare prevăzute la articolul 190 din tratat. Prin garantarea intangibilității actului adoptat, care nu poate fi modificat sau abrogat decât în conformitate cu aceste cerințe, aceasta permite subiecților de drept, fie că sunt persoane fizice sau juridice, state membre sau alte instituții comunitare, să cunoască cu certitudine și în orice moment sfera exactă a drepturilor și obligațiilor lor și motivele pentru care Comisia a adoptat o decizie în privința lor” (punctul 72).

18 În plus, „Toate aceste cerințe formale riguroase, care reglementează elaborarea, adoptarea și certificarea actelor, sunt necesare garantării stabilității ordinii juridice și securității juridice a subiecților cărora le sunt impuse acte adoptate de instituțiile comunitare. Un astfel de formalism este strict necesar menținerii unui sistem juridic care se bazează pe ierarhizarea normelor. Acesta garantează respectarea principiului legalității, al securității juridice, precum și al bunei administrări (Hotărârea Curții din 5 decembrie 1963 Lemmerz/Înalta Autoritate, 53/63 și 54/63, Rec., p. 487, și Hotărârea Usines Émile Henriot/Înalta Autoritate, 23/63, 24/63 și 52/63, Rec., p. 439). Orice încălcare a acestor norme ar conduce la crearea unui sistem în esență precar, în care descrierea persoanelor care fac obiectul actelor adoptate de instituții, sfera drepturilor și a obligațiilor acestora și autoritatea emitentă nu pot fi cunoscute decât cu aproximație, punând astfel în pericol chiar exercitarea controlului judecătoresc” (punctul 76).

19 În cele din urmă, Tribunalul a considerat că „în cazul actelor care, precum în speță, impun o sancțiune pecuniară, noțiunea de act de punere în aplicare dobândește, în temeiul articolului 192 din tratat, o semnificație specială” (punctul 80). În continuare, Tribunalul constată că „întrucât cercetarea judecătorească a stabilit că certificarea actului, în temeiul dispozițiilor articolului 12 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei, este imposibilă, procedura de verificare a autenticității actului, adică a actului original și autentificat, prevăzută la articolul 192 paragraful al doilea din tratat, nu poate fi pusă în aplicare în speță” (punctul 81).

20 Prin urmare, Tribunalul a ajuns la concluzia că „în cazul în care instanța nu poate stabili cu suficientă certitudine data exactă de la care un act putea produce efecte juridice și, prin urmare,

putea fi încorporat în ordinea juridică comunitară, și nici nu poate stabili cu certitudine, având în vedere modificările aduse acestuia, termenii preciși ai motivării pe care trebuie să îi conțină în temeiul articolului 190 din tratat, nici să definească sau să verifice în mod clar sfera obligațiilor pe care le impune destinatarilor sau denumirea acestor destinatari și nici să identifice cu certitudine autoritatea care a emis versiunea definitivă, și în cazul în care se stabilește că procedura de certificare prevăzută de reglementarea comunitară nu a fost respectată deloc, iar procedura prevăzută la articolul 192 paragraful al doilea din tratat nu poate fi pusă în aplicare, un asemenea act nu poate fi considerat o decizie în sensul articolului 189 din tratat. Un astfel de act este viciat de erori deosebit de grave și evidente, care îl fac inexistent din punct de vedere juridic” (punctul 96).

21 Prin urmare, Tribunalul a declarat inexistentă decizia atacată și, în consecință, a respins acțiunile ca inadmisibile.

Recursul Comisiei

22 Comisia declară, *in limine*, că nu contestă faptul că cercetarea efectuată de Tribunal a evidențiat anumite puncte slabe în procedura de adoptare a deciziei PVC, care se explică, în special, prin presiunea timpului la care era supusă Comisia din cauza expirării iminente a mandatului său și, în special, a plecării comisarului pentru concurență. Cu toate acestea, Comisia este de părere că hotărârea nu reflectă în mod corect importanța reală a diverselor puncte contestate. Mai mult, Comisia consideră că acele concluzii trase de Tribunal, care au dus la declararea inexistenței actului, sunt, în orice caz, excesive și disproportionale.

23 În sprijinul recursului său, Comisia invocă patru motive.

Primul motiv

24 În primul rând, Comisia consideră că hotărârea atacată este viciată de erori de drept și de motivare în ceea ce privește aplicarea principiului intangibilității actelor administrative și, în special, aprecierea modificărilor aduse deciziei în litigiu.

25 În primul rând, Tribunalul a comis o eroare de drept prin faptul că a considerat, pe de o parte, că nu era necesară examinarea caracterului substanțial al modificărilor constatate în versiunea germană a deciziei notificate și, pe de altă parte, că aceste modificări afectau legalitatea deciziei în ansamblu, în ceea ce privește toate reclamantele.

26 În al doilea rând, Tribunalul a comis o eroare de motivare prin faptul că a considerat că paragraful adăugat la punctul 27 din decizie în toate versiunile lingvistice ale actelor notificate nu a fost aprobat de Colegiul Comisarilor, iar caracterul substanțial al acestui paragraf nu era, în opinia sa, contestabil. De asemenea, acesta a comis o eroare de drept prin faptul că a considerat, pe de o parte, că nu era necesară examinarea importanței paragrafului în cauză și, pe de altă parte, că adăugarea acestuia afecta legalitatea deciziei în ansamblu.

27 În cele din urmă, Comisia susține că Tribunalul a comis o eroare de motivare prin faptul că a considerat că eliminarea din dispozitivul deciziilor notificate a mențiunii privind apartenența Société artésienne de vinyle SA la grupul EMC era de natură să modifice sfera deciziei, precum și o eroare de drept prin faptul că a considerat că această eliminare afecta legalitatea deciziei în ansamblu, în ceea ce privește toate reclamantele.

Al doilea motiv

28 În al doilea rând, Comisia susține că hotărârea atacată este viciată de o eroare de drept în ceea ce privește cerințele tratatului referitoare la condițiile de adoptare a actelor Comisiei, prin faptul că acesta nu îi recunoaște comisarului Sutherland competența de a emite versiunile olandeză și italiană ale actului adoptat.

29 Conform Comisiei, a i se cere Colegiului să adopte toate versiunile lingvistice în care actele sunt autentice reprezintă în mod evident o interpretare prea strictă a cerințelor tratatului referitoare la principiul colegialității. Un anumit grad de flexibilitate în funcționarea sa este indispensabil pentru îndeplinirea sarcinilor multiple și de anvergură care îi sunt conferite. O astfel de flexibilitate se reflectă în posibilitatea de a recurge la trei tipuri de proceduri diferite, adică adoptarea formală în ședință, procedura scrisă și împuternicirea comisarului competent. Compatibilitatea acestui ultim sistem cu principiul colegialității și, prin urmare, legitimitatea acestuia în ceea ce privește dreptul comunitar au fost deja recunoscute de Curte, în special în Hotărârea din 23 septembrie 1986, AKZO, Chemie/Comisia (5/85, Rec., p. 2585).

30 Tribunalul nu a luat în considerare faptul că, în fiecare decizie, trebuie să se facă distincție între elementul intelectual sau elementul de principiu, care stă la baza voinței colective și care ține de Colegiu și de elementul formal, care este în mod necesar ulterior și care include redactarea textului deciziei, traducerea acesteia, finalizarea ei, precum și notificarea și publicarea sa, toate fiind etape de execuție pură. Astfel de operațiuni trebuie să poată fi îndeplinite fără intervenția Colegiului și în lipsa unei autorizări specifice exprese, sub autoritatea membrului Comisiei responsabil, fără a se aduce atingere, sub nicio formă, drepturilor și garanțiilor procedurale ale persoanelor în cauză.

Al treilea motiv

31 În al treilea rând, Tribunalul a comis o eroare de drept în ceea ce privește sfera și interpretarea articolului 12 din Regulamentul de procedură al Comisiei, care se referă la certificarea actelor adoptate de această instituție.

32 Conform Comisiei, hotărârea Tribunalului face încă o dată dovada unui formalism excesiv și nu ține seama de sensul și de sfera certificării actelor, prevăzută la acest articol, care, în orice caz, căzuse de mult în desuetudine. Asemenea formalități precum aprobarea și certificarea procesului-verbal al ședințelor nu constituie condiții esențiale ale adoptării și existenței acestor acte, funcția lor fiind doar de arhivare.

33 În cele din urmă, Comisia susține că Tribunalul nu a ținut seama nici de litera și nici de scopul articolului 192 din Tratatul CE, în măsura în care a considerat că existența originalului unui act este o condiție indispensabilă punerii în aplicare a acestuia. O astfel de abordare ar însemna, în fapt, că verificarea autenticității titlului executoriu, care face obiectul articolului menționat, necesită, în fiecare caz, prezentarea textelor în original, în timp ce o astfel de verificare ar trebui să fie o chestiune pur formală care să vizeze doar prezența și autenticitatea ștampilelor și semnăturilor aplicate pe document în numele Comisiei.

Al patrulea motiv

34 În al patrulea rând, Comisia acuză Tribunalul de o aplicare incorectă a teoriei inexistenței actelor administrative.

35 Conform Comisiei, este cunoscut faptul că majoritatea legislațiilor statelor membre acceptă că un act ilegal, în cazul în care este atins de un viciu deosebit de grav, poate fi considerat lipsit de efect juridic, chiar și provizoriu, astfel încât nici destinatarul și nici autorul acestuia nu sunt obligați să îl respecte, fără a fi măcar necesară o intervenție prealabilă a instanței. Mai mult, constatarea lipsei de efect a unui astfel de act poate fi făcută în afară termenului normal de acțiune.

36 Totuși, având în vedere gravitatea acestor consecințe, pentru a putea recurge la teoria inexistenței, nu este suficient ca neregula constatată să fie deosebit de gravă, fiind necesar ca aceasta să fie atât de evidentă încât să poată fi identificată imediat de oricine. Or, nu acesta este cazul în speță, destinatarul deciziei nefiind în poziția de a ști ce proceduri interne au condus la adoptarea acesteia.

Cu privire la admisibilitatea recursului

37 Toate intimatele, cu excepția societăților Shell International Chemical Industries plc și Montedison SpA, ridică o excepție de inadmisibilitate a recursului, pe motivul depășirii termenului de două luni prevăzut la articolul 409 primul paragraf din Statutul (CEE) al Curții de Justiție. În acest sens, ele susțin că, întrucât hotărârea Tribunalului a fost trimisă Comisiei la 28 februarie 1992, recursul ar fi trebuit, în temeiul articolului 80 alineatul (1) litera (b) din regulamentul de procedură, să fie formulat până la 28 aprilie 1992 cel târziu. Or, Comisia a depus cererea la grefa Curții abia la 29 aprilie 1992.

38 Conform intimatelor, Comisia nu se poate baza pe dispozițiile deciziei Curții de Justiție cu privire la extinderea termenelor din considerente de distanță, care figurează în anexa II la regulamentul de procedură al acesteia. În fapt, conform articolului 1 din decizia respectivă, părților cu reședința obișnuită în Marele Ducat al Luxemburgului nu li se acordă prelungiri ale termenelor procedurale din considerente de distanță. Întrucât problema sediului instituțiilor nu fusese încă soluționată la data introducerii recursului, trebuie considerate ca fiind sedii

obișnuite ale instituțiilor „locurile de muncă provizorii” ale acestora, astfel cum au fost stabilite la articolul 1 din Decizia din 8 aprilie 1965 a Reprezentanților guvernelor statelor membre privind stabilirea provizorie a anumitor instituții și servicii ale Comunităților (JO 1967, 152, p. 18), și anume în Luxemburg, Bruxelles și Strasbourg.

39 Rezultă că, la data introducerii recursului, Comisia își avea reședința obișnuită și la Luxemburg, unde, de altfel, își exercită o parte importantă din atribuții și dispune de mai multe servicii, cu un număr considerabil de funcționari.

40 Trebuie să se observe, în acest sens, că termenele procedurale răspund unor cerințe de securitate juridică, în timp ce diversele prelungiri de termene, prevăzute de decizia referitoare la extinderea termenelor din considerente de distanță, menționată anterior, sunt destinate să țină seama de dificultățile pe care le întâmpină părțile din cauza distanței mai mari sau mai mici față de sediul Curții de Justiție și să le aducă astfel pe picior de egalitate. Extinderea termenelor din considerente de distanță trebuie, prin urmare, să fie acordată în funcție de locul în care părțile sunt de obicei stabilite și unde se iau deciziile referitoare la activitățile lor.

41 În speță, este important să se constate că, înainte ca decizia adoptată de comun acord de către reprezentanții guvernelor statelor membre privind stabilirea sediilor instituțiilor și ale anumitor organisme și servicii ale Comunităților Europene (JO 1992, C 341, p. 1) să stabilească sediul Comisiei la Bruxelles, aceasta din urmă era deja condusă practic din acel loc, care constituia unul din locurile de lucru provizorii ale instituțiilor. Faptul că unele din serviciile sale erau și rămân stabilite la Luxemburg este, în acest sens, lipsit de relevanță.

42 Din considerentele anterioare reiese că, pentru a-și depune cererea, Comisia avea dreptul la două zile suplimentare, prevăzute de decizia privind extinderea termenelor din considerente de distanță, menționată anterior, pentru persoanele cu reședința obișnuită în Belgia.

43 Întrucât depunerea a avut loc la 29 aprilie 1992, iar ultima zi a perioadei permise, calculată astfel, era 30 aprilie 1992, excepția de inadmisibilitate pentru depășirea termenului, ridicată de intimat, trebuie respinsă.

Cu privire la temeinicia recursului Comisiei

44 Lectura hotărârii atacate arată că raționamentul Tribunalului se derulează progresiv până la declararea deciziei atacate ca fiind inexistentă, după constatarea conform căreia anumite nereguli, precum încălcarea principiului intangibilității actului, precum și lipsa de competență a autorului acestuia, ar fi suficiente în sine pentru a justifica anularea deciziei menționate pe motiv de necompetență și încălcare a unor norme fundamentale de procedură.

45 Declararea finală a inexistenței deciziei a fost făcută în urma constatării unei alte nereguli care se adăuga celorlalte, și anume lipsa certificării actului în conformitate cu articolul 12 din Regulamentul de procedură al Comisiei. Întrucât consecințele unei astfel de declarații sunt mai

extinse și mai radicale decât cele ale anulării, avută în vedere, de asemenea, de către Tribunal, este necesar să se înceapă prin examinarea celui de-al patrulea motiv invocat de Comisie, care se referă în mod specific la declarația de inexistență.

46 Conform Comisiei, Tribunalul a comis o eroare de drept prin procedarea la o sancțiune cu totul excepțională, o declarație de inexistență, doar pe baza constatării unor nereguli, considerate deosebit de grave, care viciau decizia în litigiu. Prin aceasta, Tribunalul a neglijat, în raționamentul său, cealaltă cerință esențială pentru aplicarea teoriei inexistenței actelor administrative, astfel cum a fost dezvoltată în legislațiile naționale ale diferitelor state membre, și anume faptul că astfel de nereguli ar trebui să fie evidente *ictu oculi*, în special pentru destinatarii actelor.

47 Comisia, în temeiul Hotărârii Curții din 26 februarie 1986, *Conorzio Cooperative d'Abruzzo/Comisia* (15/85, Rec., p. 1005), subliniază că neregulile în cauză, presupunând că pot fi considerate astfel, se referă doar la procesul intern de elaborare a deciziei atacate, astfel încât destinatarii săi nu ar fi putut să le identifice prin simpla citire a textului care le fusese notificat în mod corespunzător. Prin urmare, pretensele nereguli nu erau suficient de evidente pentru ca decizia atacată să poată fi calificată drept inexistentă.

48 În acest sens, trebuie amintit faptul că actele instituțiilor comunitare se bucură, în principiu, de o prezumție de legalitate și, prin urmare, produc efecte juridice, chiar dacă sunt viciate de nereguli, până în momentul în care sunt anulate sau retrase.

49 Cu toate acestea, făcând excepție de la acest principiu, actele viciate de o neregulă a cărei gravitate este atât de evidentă încât nu poate fi tolerată de ordinea juridică comunitară trebuie considerate ca neavând niciun efect juridic, chiar și provizoriu, adică trebuie privite ca inexistente din punct de vedere juridic. Această excepție urmărește să păstreze un echilibru între două cerințe fundamentale, dar antagoniste uneori, care trebuie respectate de o ordine juridică, respectiv stabilitatea raporturilor juridice și respectarea legalității.

50 Având în vedere gravitatea consecințelor care derivă din constatarea inexistenței unui act al unei instituții comunitare, se înțelege de la sine că, din motive de securitate juridică, o astfel de constatare este rezervată pentru situații de-a dreptul extreme.

51 În speță, Tribunalul nu a pus la îndoială faptul că, în cursul ședinței din 21 decembrie 1988, astfel cum se atestă în procesul-verbal aferent, Comisia a decis într-adevăr să adopte dispozitivul prezentat în procesul-verbal, indiferent de erorile care ar fi viciat decizia respectivă.

52 În orice caz, fie că sunt privite separat sau în ansamblu, neregulile de competență și de formă constatate de Tribunal, care se referă la procedura de adoptare a deciziei Comisiei, nu par să fie de o gravitate atât de evidentă încât decizia să fie considerată inexistentă din punct de vedere juridic.

53 Prin urmare, Tribunalul a comis o eroare de drept declarând Decizia 89/190 inexistentă.

54 În consecință, hotărârea atacată trebuie anulată.

55 În temeiul articolului 54 primul paragraf a doua teză din Statutul (CEE) al Curții de Justiție, în caz de anulare a deciziei Tribunalului, aceasta poate pronunța o hotărâre definitivă în cauza respectivă, atunci când litigiul este în stare de judecată. Curtea consideră că aceasta este situația în speță.

Cu privire la acțiunile în anulare introduse în fața Tribunalului împotriva deciziei Comisiei

56 În acțiunile lor în anulare, societățile reclamante au invocat mai multe motive, care pot fi rezumate după cum urmează: procedura precontencioasă a fost afectată de mai multe vicii; decizia atacată nu este motivată sau este insuficient motivată; nu a fost respectat dreptul la apărare; sistemul de probațiune adoptat de Comisie este contestabil; decizia atacată este contrară articolului 85 din tratat și principiilor generale de drept comunitar; decizia încalcă normele de prescriere; aceasta este viciată de abuz de putere; amenzile impuse sunt ilegale.

57 În sprijinul, în special, al motivului întemeiat pe lipsa sau pe insuficiența motivării deciziei în litigiu, societățile reclamante au susținut, pe fond, că motivele deciziei care le fusese notificată difereau, probabil, în privința mai multor aspecte de decizia adoptată de Colegiul Comisarilor în cursul ședinței din 21 decembrie 1988, unele din acestea fiind esențiale. Convingerea lor se baza, între altele, pe faptul că trecuse o perioadă considerabilă de timp între adoptarea deciziei și notificarea acesteia și că forma tipografică a deciziei notificate arăta în mod clar că pasaje esențiale fuseseră adăugate sau corectate.

58 Mai mult, anumite reclamante au dedus din apărarea Comisiei că decizia nu fusese adoptată în două din versiunile lingvistice autentice, respectiv în limbile italiană și olandeză, întrucât Colegiului îi fuseseră prezentate doar proiecte redactate în limbile germană, engleză și franceză.

59 În aceste circumstanțe, la cererea societăților reclamante, întrucât însăși Comisia formulase o ofertă în acest sens, Tribunalul, considerând serioase și convingătoare dovezile neregulilor, a ordonat Comisiei să prezinte documente referitoare la adoptarea deciziei atacate. Având în vedere documentele prezentate de Comisie, reclamantele au susținut că nu era cert faptul că decizia fusese certificată conform normelor stabilite la articolul 12 din Regulamentul de procedură al Comisiei. Prin urmare, Tribunalul a ordonat Comisiei să prezinte o copie certificată pentru conformitate a originalului deciziei atacate, lucru pe care Comisia nu a fost în măsură să îl facă. În ultima etapă a argumentației lor, societățile reclamante au susținut că fusese încălcat articolul 12 din Regulamentul de procedură al Comisiei.

60 Deși acest motiv a fost invocat în formă completă doar în cursul judecății, rămâne totuși admisibil, în temeiul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, în măsura în care acesta se întemeiază pe elemente de fapt care au ieșit la lumină pe parcursul procedurii.

61 Prin urmare, este necesar să se examineze temeinicia motivului astfel invocat.

62 În acest sens, astfel cum a constatat Curtea în Hotărârea AKZO Chemie/Comisia, citată anterior, punctul 30, trebuie să se amintească, mai întâi, că funcționarea Comisiei este reglementată de principiul răspunderii colegiale, stabilit la articolul 17 din Tratatul din 8 aprilie 1965 de instituirea a unui Consiliu unic și a unei Comisii unice ale Comunităților Europene (JO 1967, 152, p. 2, denumit în continuare „Tratatul de fuziune”), dispoziție înlocuită în prezent de articolul 163 din Tratatul CE, în temeiul căruia „Hotărârile Comisiei sunt valabile adoptate cu majoritatea numărului de membri prevăzut la articolul 10. Comisia se poate întruni în mod valabil numai în prezența numărului de membri stabilit de regulamentul său de procedură”.

63 În aceeași hotărâre, Curtea a precizat (punctul 30) că principiul răspunderii colegiale astfel instituit se întemeiază pe egalitatea membrilor Comisiei în ceea ce privește participarea la adoptarea deciziilor și implică, în special, pe de o parte, ca deciziile să fie deliberate în comun și, pe de altă parte, ca toți membrii colegiului să poarte o răspundere colectivă, pe plan politic, pentru toate deciziile adoptate.

64 Respectarea acestui principiu și, în special, necesitatea ca membrii Comisiei să delibereze în comun asupra deciziilor, trebuie să îi vizeze pe subiecții de drept afectați de efectele juridice ale unor asemenea decizii, în sensul că aceștia trebuie să fie siguri că deciziile respective au fost luate de fapt de Colegiul Comisarilor și corespund perfect intenției acestuia.

65 Acesta este cazul, asemenea celui din speță, mai ales al actelor, calificate în mod expres drept decizii, pe care Comisia consideră că este necesar să le adopte în temeiul articolului 3 alineatul (1) și al articolului 15 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din Tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), cu privire la întreprinderile sau asociațiile de întreprinderi, în vederea respectării regulilor de concurență, și care au ca obiect să constate o încălcare a acestor reguli, să emită ordine pentru aceste întreprinderi și să le impună sancțiuni pecuniare.

66 Prin urmare, astfel de decizii trebuie să fie, în mod obligatoriu, motivate în temeiul articolului 190 din Tratatul CEE. În conformitate cu o jurisprudență constantă, acest articol solicită expunerea motivelor care au determinat Comisia să adopte o astfel de decizie, astfel încât Curtea să își poată exercita puterea de control și statele membre și resortisanții în cauză să știe condițiile în care aceasta a aplicat tratatul.

67 Dispozitivul unei astfel de decizii poate fi înțeles și efectele depline ale acesteia pot fi stabilite doar în lumina motivării. Întrucât dispozitivul și motivarea unei decizii constituie un tot indivizibil, numai Colegiului îi revine sarcina, în temeiul principiului răspunderii colegiale, de a le adopta.

68 Astfel cum a constatat Curtea în hotărârea „Găini ouătoare”, citată anterior, aceasta înseamnă că nu se pot aduce decât simple corecturi de ortografie sau de gramatică textului unui act după adoptarea formală a acestuia de către colegiu, orice altă modificare fiind exclusiv de competența colegiului.

69 Din considerentele precedente rezultă că nu poate fi acceptat argumentul Comisiei, conform căruia, în procesul de luare a deciziilor, colegiul se poate limita la a-și exprima clar intenția de a acționa într-un anumit fel, fără a fi necesar să intervină în redactarea și finalizarea actului care pune în aplicare intenția respectivă.

70 Este suficient să se observe că, întrucât elementul intelectual și elementul formal constituie un tot nedisociabil, redactarea unui act în formă scrisă este expresia necesară a intenției autorității care îl adoptă.

71 Pe de altă parte, trebuie să se adauge că, spre deosebire de deciziile care le ordonă întreprinderilor să se supună unei verificări care, sub forma unor măsuri de cercetare judecătorească, pot fi considerate drept simple măsuri de gestiune (a se vedea Hotărârea AKZO, Chimie/Comisia, citată anterior, punctul 38), deciziile de constatare a unei încălcări a articolului 85 nu pot, fără să încalce principiul colegialității, să facă obiectul unei delegări de autoritate, în sensul articolului 27 din regulamentul de procedură, în favoarea comisarului pentru concurență.

72 În ceea ce privește regulamentul de procedură, trebuie să se arate că articolul 16 din Tratatul de fuziune [dispoziție care, în prezent, este înlocuită de articolul 162 alineatul (2) din Tratatul (CE)] prevede obligația Comisiei de a-și stabili regulamentul de procedură pentru a asigura funcționarea sa și a serviciilor sale în condițiile prevăzute de tratate și a proceda la publicarea acestuia.

73 Rezultă că, între altele, Comisia are obligația de a lua măsurile necesare pentru a permite identificarea cu certitudine a textului complet al actelor adoptate de colegiu.

74 În acest scop, articolul 12 primul paragraf din regulamentul de procedură în vigoare la vremea respectivă prevedea că „Actele adoptate de Comisie, în ședință sau prin procedura scrisă, sunt certificate, în limba sau în limbile în care sunt autentice, prin semnăturile președintelui și secretarului executiv”.

75 Departe de a fi, astfel cum pretinde Comisia, doar o simplă formalitate cu funcție de arhivare, certificarea actelor prevăzute la articolul 12 primul paragraf, menționat anterior, are ca scop garantarea securității juridice, prin asigurarea faptului că textele adoptate de Colegiul Comisarilor nu pot fi schimbate în versiunile lingvistice autentice. Prin urmare, în cazul unui litigiu, se poate verifica dacă textele notificate sau publicate corespund perfect textului adoptat de colegiu și, astfel, intenției autorului.

76 Rezultă că certificarea actelor, prevăzută la articolul 12 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei, constituie o normă fundamentală de procedură în sensul articolului 173 din Tratatul CEE, a cărei încălcare poate genera o acțiune în anulare.

77 În speță, este cunoscut faptul că, astfel cum a mărturisit ea însăși, Comisia a încălcat dispozițiile articolului 12 primul paragraf din regulamentul său de procedură, prin faptul că nu a certificat decizia atacată în termenii prevăzuți la acest articol.

78 Prin urmare, decizia respectivă trebuie să fie anulată pentru încălcarea unor norme fundamentale de procedură, fără a fi necesar să se examineze și celelalte motive invocate de reclamante.

Cu privire la pretențiile vizând acordarea de despăgubiri

79 Pretențiile vizând acordarea de despăgubiri, prezentate de Montedison SpA, trebuie să fie respinse întrucât această societate nu a prezentat în sprijinul acestora niciun argument și nicio evaluare în cifre, chiar și aproximative, a prejudiciului pretins.

Cu privire la cheltuielile de judecată

80 În temeiul articolului 122 din Regulamentul de procedură, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. În conformitate cu articolul 69 alineatul (2), aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a căzut în pretenții cu privire la partea esențială a motivelor sale, se impune obligarea acesteia la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și a tuturor cheltuielilor de judecată efectuate de intimat, atât în procedura din fața Tribunalului, cât și în cea din fața Curții.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

declară și hotărăște:

1) Anulează Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță, pronunțată la 27 februarie 1992 în cauzele T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 și T-104/89.

2) Anulează Decizia 89/190/CEE a Comisiei din 21 decembrie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (IV/-31.865, PVC).

3) Obligă Comisia la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și a tuturor cheltuielilor de judecată efectuate de intimat, atât în procedura din fața Tribunalului, cât și în cea din fața Curții.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida	
Díez de Velasco	Edward	Kakouris	
Joliet	Schockweiler	Rodriguez Iglesias	Grévisse
Zuleeg	Kapteyn	Murray	

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 15 iunie 1994.

Grefier
R. Grass

Președinte
O. Due